

Alva socken.

I prästerskapets rannsakingar år 1667 (F 1 9: 3, s. 173) ingå följande uppgifter från kyrkoherden i Alva och Hemse Johan I. Canutius: »utj Alffheedz Kyrkio, 1 Steen mz några fåå gamble *bookstaffver* på icke fulkomlig lijka Runa- ey eller Munkeskrifft. Steenen ligger för altaret, för någon tijdh sedan Sahl. Herr Matz Broder ther under begraffven huars nampn mz Danska bookstaffver ähr sedan ther på uthuggit ... uti Rantzarffve gård i Alffheed een Steen under en Skårsteen satt Halff offvan Halff ind i Jorden grafven mz några få, 4 eller 5 Runabokstaffver på uhrminnes när han ähr dijtlagd!»

Inga runinskrifter finnas från Alva i Liljegrens samlingar.

51. Lilla Kruse, Alva sn. Nu i Gotlands Fornsal.

Pl. 17.

Litteratur: P. A. Säve, Gotländska samlingar (UUB hs R 623: 5 s. 795, R 625: 12 s. 65); G. Gustafsson, Anteckningar sept. 1880 och juli 1882 ur Gotlands Fornsals inventariebok (ATA); G. Stephens, Old Northern Runic Monuments 3 (1884), s. 317; H. Pipping, Om runinskrifterna på de nyfunna Arde-stenarna (1901), s. 43, Runinskrifter undersökta år 1902 (ATA); O. v. Friesen, Anteckningar 1922 (UUB).

Äldre avbildningar: P. A. Säve, teckning (i R 623: 5 s. 795); G. Gustafsson, teckning den 18/7 1882 (ATA, bildarkivet); H. Pipping foto 1902 (ATA); O. v. Friesen och J. W. Hamner foto (ATA).

Fragment av en runsten, enligt P. A. Säve funnet år 1862 i ett gammalt hus i gården L. Kruse, och 1878 liggande i brygghusspisen. Nu i Gotlands Fornsal (inv.-nr 2150).

Rödaktig, grovkornig kalksten. Fragmentets höjd 0,67 m, bredd 0,42 m; största tjocklek 14 cm. Fragmentet utgör övre delen av en gravsten. På v. sidan är stenens ytterkant avslagen med inskriftens början. Stenens mitttyta upptages av ett ringkors i relief. Stenens överkant är huggen rund. Baksidan är ojämn. Den korta inskriften har följt stenens ytterkant mellan de horisontala korsarmarna. Runorna äro väl huggna och tydliga.

Inskrift:

... - uiparfi : a mik
5 10

»... -arve äger mig.»

Till läsningen: R. 1 har sannolikt varit **h**; huvudstavens nedre del är tydlig; spår finnas även av bistavarna på h. sidan. 5 och 9 **a** ha bistav endast t. v. 6 **r** har formen **R**. Hela stenen har varit symmetrisk; så också inskriften. Man kan i så fall räkna med att framför r. 1 ha stått 7 eller 8 runor och att sålunda inskriften i sin helhet har bestått av omkring 20 runor.

Inskriften har börjat med ett personnamn; detta har stått på den förlorade vänstra delen av stenen: »N.N. äger mig.» Till namnet har såsom bestämning lagts ett tvåledat ord, slutande på fgutn. *arve* m. arvinge, son. Förleden har varit ett mansnamn i genitiv, sålunda en sammansättning med *-viþr*, gen. *-viþar*; *-viþa(r)-arve* > *-viþarve*. En mängd sådana sammansättningar med *-arve* finns bevarade i gotländska ortnamn (H. Gustavson i *Ortnamnssällskapets i Uppsala årsskrift* 3, 1938, s. 42 f.). I Alva sn finns åtminstone ett gårdsnamn på *-arve*, som skulle kunna komma i fråga, nämligen *Gandarve*; det återgår troligen på ett äldre **Gagnviþar arvar* nom. pl. Gagnvids arvingar, senare **Gagnviþ-arvar*, varav (i gen. pl.) *Gandarve*. Jfr om *Gandarve* i Frøjels sn H. Gustavson a. a. Sålunda: »N.N. Gandvids arvinge (son) äger mig.» — Om ortnamn på *-arve* se även H. Ståhl, *Bebyggelsenamn på -arvet i Falutrakten* (1941).

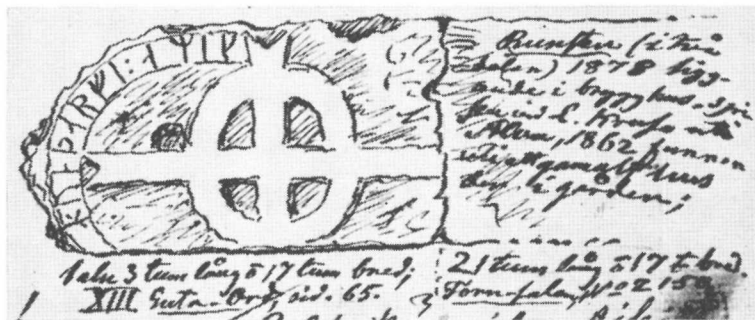

Fig. 45. G 51. Lilla Kruse, Alva sn. Efter teckning av P. A. Säve i hs R 623: 5.

Stenen tänkes tala: han »äger mig», d. v. s. jag är hans gravsten. Samma uttryck förekommer i flera gotländska inskrifter: S 12 Rute, S 28 Lärbro, S 38 Othem, S 52 Hejnum. Att stenen omtalas som »jag» eller »mig» är ännu vanligare; se G 3, 8, 13, 21, 55, 58(?), 63.

Ett mycket likartat ringkors på en öländsk gravsten med runinskrift, Öl 53 Alböke.

Svie, Alva sn.

Se G 57.

52. Rone kyrka. Nu i Statens Historiska Museum.

Pl. 18.

Litteratur: SHM Bilagor till Inventarium: nr 15095 (1914); S. Lindqvist, Gotlands Bildsteine 2 (1942), s. 106 f., fig. 476 O. v. Friesen, Anteckningar 1934 (UUB).

Äldre avbildningar: E. Sörling, teckning (i SHM Bil. till Inv.-nr 15095); H. Faith-Ell foto 1933 (ATA; även i S. Lindqvist a. a.); H. Andersson foto 1934 (ATA).

Fragment av en bildsten. Funnet vid restaureringen av Rone kyrka år 1914 och s. å. överlämnat som gåva av församlingen till Statens Historiska Museum (inv.-nr 15095).

Kalksten. Fragmentet har utgjort en del av den ursprungliga bildstenens överstycke (huvud) jämte halsen; det har haft sin plats på stenens högra sida. Höjd 32 cm, bredd 21 cm; tjocklek 6–8 cm. Stenen är planhuggen på båda sidor. I runorna funnos rester av röd färg.

Inskrift:

... tur × sina × kopa ...
 5 10

»... sin goda dotter (el. syster) ...»

Till läsningen: T. v. om huvudstaven i 3 r en tillfällig skada i stenen. 4 s har Rök-runornas form ¹. Bistaven i 6 n till ²/₃ på huvudstavens h. sida; bistaven i 7 a till ²/₃ på huvudstavens v. sida. Däremot skära bistavarna i 9 o huvudstaven ungefär på mitten. 11 a är skadad, men övre delen är fullt säker.

53. Rone kyrka. Nu i Statens Historiska Museum.

Pl. 18.

Litteratur: SHM Bilagor till Inventarium: nr 15095 (1914); S. Lindqvist, Gotlands Bildsteine 2 (1942), s. 107, fig. 477; O. v. Friesen, Anteckningar 1934 (UUB).

Äldre avbildningar: E. Sörling, teckning (i SHM Bil. till Inv.-nr 15095); H. Faith-Ell foto 1933 (ATA; även i S. Lindqvist a. a.); H. Andersson foto 1934 (ATA).